

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 19095/2022
25.07.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Драгане Бољевић, председника већа, Јасмине Симовић и Јелице Бојанић Керкез, чланова већа, у парници тужиоца АА из села ... код ..., кога заступа Владимир Мишковић, адвокат из ..., против туженог Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање са седиштем у Београду, ради исплате неосновано стеченог, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 5914/21 од 18.04.2022. године, на седници одржаној 25.07.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 5914/21 од 18.04.2022. године.

ОДБИЈА СЕ захтев тужиоца за накнаду трошкова поступка по ревизији.

Образложење

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 5914/21 од 18.04.2022. године укинута је пресуда Првог основног суда у Београду П 30423/19 од 27.05.2020. године (став први изреке) и одбијен приговор апсолутне ненадлежности суда за поступање у овој правној ствари (став други изреке). Ставом трећим изреке је тужбени захтев делимично усвојен и обавезан тужени да на име неисплаћених инвалидских пензија у периоду од 01.05.2013. до 31.01.2018. године исплати тужиоцу месечне износе са законском затезном каматом како је то наведено у том ставу изреке. У преосталом делу је тужбени захтев тужиоца одбијен, и то за износе преко досуђених ставом трећим изреке до тражених са законском затезном каматом (став четврти изреке) како је то наведено у том ставу изреке и за период од 01.01.2003. до 30.04.2013. године са каматом (став пети изреке) у износима наведеним у том ставу изреке. Ставом шестим изреке обавезан је тужени да накнади тужиоцу трошкове поступка од 307.267,00 динара са законском затезном каматом од извршности до исплате.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, у делу којим је тужбени захтев одбијен, тужилац је благовремено изјавио ревизију, позивајући на члан 404. став 1. Закона о парничном поступку (посебна ревизија).

Посебна ревизија је, у смислу члана 404. Закона о парничном поступку – ЗПП („Службени гласник РС“, бр. 72/11, 49/13-УС, 74/13-УС, 55/14, 87/18, 18/20, 10/23) изузетно правно средство које се може изјавити због погрешне примене материјалног права против другостепене пресуде која се не би могла побијати ревизијом. О дозвољености посебне ревизије одлучује Врховни суд, ценећи потребу одлучивања о том правном средству због разматрања правних питања од општег интереса или у интересу равноправности грађана, уједначавања судске праксе или новог тумачења права.

У конкретном случају, о ревизији није било потребе да се одлучује као о изузетно дозвољеној у смислу члана 404. ЗПП, јер тужилац ревизијом побија пресуду којом је другостепени суд укинуо првостепену пресуду и одлучио о захтевима странака, па је у таквом случају ревизију увек дозвољена, сагласно члану 403. став 2. тачка 3. ЗПП.

Врховни суд је испитао побијану пресуду у смислу члана 408. Закона о парничном поступку и утврдио да ревизија тужиоца није основана.

У поступку пред нижестепеним судовима није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју овај суд пази по службеној дужности, нити је другостепени суд учинио битну повреду одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. у вези са чланом 8. ЗПП на коју тужилац указује садржином своје ревизије.

Према утврђеном чињеничном стању, решењем туженог од 27.12.1996. године тужиоцу је признато право на инвалидску пензију почев од 29.07.1996. године, која му је редовно исплаћивана до марта 1999. године, када је исплата обустављена без доношења решења о обустави исплате. Тужилац се обраћао туженом захтевима за исплату пензије од 15.04.2013. и 23.05.2016. године, на које му тужени није одговорио. Иако пензиона администрација на Косову и Метохији плаћа основну пензију сваком лицу које је навршило животну доб за пензионисање (65 година) и тамо има стално пребивалиште, тужилац није доставио доказ да се обраћао привременој међународној администрацији на Косову и Метохији захтевом за исплату пензије. На основу економско-финансијског вештачења датог у две варијанте утврђени су износи неисплаћене пензије тужиоца за период од 01.01.2003. до 31.01.2018. године, и то од 3.376.624,20 динара укупно, као и од 2.584.750,77 динара, који представља разлику између укупног износа неисплаћених пензија од 3.376.624,20 динара и износа од 791.873,42 динара (7.056,29 евра у динарској противвредности по средњем курсу на дан доспећа) који би тужиоцу у истом периоду био исплаћен од стране УМНИК администрације.

Полазећи од тако утврђеног чињеничног стања, имајући у виду да је тужба поднета 18.06.2016. године, да тужилац захтева исплату пензије од 01.01.2003. године, а да је тужени истакао приговор застарелости тужиоцевог потраживања, другостепени суд је нашао да је истакнути приговор основан за период закључно са 30.04.2013. године. За доцнији период у коме тужиочева потраживања нису застарела, с обзиром да тужилац није доставио доказ да се обраћао УМНИК администрацији за исплату пензије, из чега следи да такав захтев није ставио, тај суд је закључио да је тужилац

допринео да штета буде већа него што би иначе била. Стога му је за период од 01.05.2013. до 31.01.2018. године досудио разлику између неисплаћених износа пензије и износа који су му могли бити исплаћени од стране УНМИК администрације да је тужилац то захтевао, за које је тужбени захтев одбио, применом одредаба чл. 172, 185. и 192. Закона о облигационим односима – ЗОО.

Пошто је тужба поднета 18.06.2016. године, правилно је оцењено да је истеклом рока од три године из члана 376. став 1. ЗОО застарело тужиочево потраживање накнаде штете за период од 01.01.2003. до 30.04.2013. године. Исто тако, другостепени суд је правилно применио материјално право из члана 192. ЗОО када је одбио тужбени захтев за износ којим је тужилац могао да умањи насталу штету а то није учинио, исплатама које су могле бити извршене по прописима које је донела међународна администрација на Косову и Метохији (без обзира да ли се ради о основној пензији или некој другој врсти накнаде).

Неосновано тужилац у ревизији наводи да је другостепени суд погрешно сматрао да се његово потраживање односи на накнаду штете, уместо на стицање без основа и указује на праксу Европског суда за људска права у Стразбуру према којој се не сме дирати у туђу имовину која ужива пуну заштиту. Тачно је да се принципи који се односе на право на мирно уживање имовине из члана 1. Протокола број 1 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту: Конвенција) односе и на пензије. Умањење или прекид исплате пензије несумњиво представља мешање у мирно уживање имовине. Да би се оценило да ли је такво задирање у мирно уживање имовине оправдано, најпре је да је оно законито и да служи легитимном циљу у јавном интересу. Осим тога, мере које држава предузима у смислу прилагођавања, подешавања или чак смањења износа пензије морају да буду спроведене на недискриминаторски начин и да буду у складу са захтевима сразмерности, тако да буде успостављена правилна равнотежа између захтева општег интереса заједнице и захтева да се заштите основна права појединаца. Питање да ли је правична равнотежа успостављена постаје битно само ако и када је установљено да је мешање у питању задовољило захтев законитости и да није било произвољно. Кад се ради о законитости, члан 1. Протокола број 1 уз Конвенцију захтева на првом месту постојање адекватно доступних и прецизних домаћих законских одредаба. Постојање законског рока застарелости није само по себи несагласно са Конвенцијом или протоколима уз њу, већ у сваком конкретном случају треба утврдити да ли су природа рока у питању или начин на који је примењен сагласни са захтевима Конвенције. Статус жртве подносиоца представке, у смислу члана 34. Конвенције, зависи од тога да ли су домаћи органи признали, било изричито или у суштини, наводну повреду Конвенције или Протокола и, ако је потребно, пружили одговарајуће обештећење у том погледу.

У случају Грудих против Србије, Европски суд је утврдио повреду члана 1. Протокола број 1 уз Европску конвенцију и наложио Србији да подносиоцима представке исплати ретроактивно њихове пензије, а мешање у право на мирно уживање имовине у овом случају је постојало због тога што обустава исплата пензија од стране туженог није била прописана законом, па је тај закључак учинио непотребним оцењивање да ли је успостављена правична равнотежа између општих

интереса заједнице са једне стране и захтева да се заштите основна права појединца с друге стране.

За разлику од случаја Грудих против Србије, у случају Скендери и други против Србије (одлука од 04.07.2017. године, објављена је у „Службеном гласнику РС“ 27.07.2017. године), у коме је такође обустава исплата пензија подносиоцима представке од стране РФ ПИО била супротна закону, па је првој подносиоци преставке (Зарифа Скендери) пресудом Апелационог суда у Београду од 11.07.2013. године утврђена повреда права на мирно уживање имовине и досуђено делимично обештећење у другостепеном поступку, тужбени захтев тужиље (подносиоца представке) је у другом делу одбијен због застарелости. Европски суд је утврдио да је одбијање тужбеног захтева због застарелости било законито и да је тежило легитимном циљу уз поштовање принципа сразмерности. Питање дужине рока застарелости није ни постављено ни разматрано у предмету Грудих против Србије, а трогодишњи рок застарелости накнаде штете прописан је чланом 376. ЗОО, те је законит. Он уз то тежи легитимном циљу (обезбеђењу правне сигурности) и коначно, заштити потенцијалних тужених од застарелих потраживања која би могла тешко да се изврше и спречавању неправде до које би могло доћи ако би се од судова тражило да одлучују о догађајима који су се десили у далекој прошлости, на основу доказа који би могли постати непоуздани и непотпуни због протекла времена. Исто тако, нема ничега што указује да су домаћи судови показали произвољност у примени наведеног рока, нити постоји доказ да је трогодишњи рок из члана 376. ЗОО могао бити несразмерно кратак у посебним околностима овог случаја.

На основу свега изложеног произлази да у конкретном случају другостепени суд није на другачији начин ни тумачио ни применио право у односу на одлуке донете у истоврсним случајевима неисплаћених тзв. „Косовских пензија“, због чега је одлучено као у првом ставу изреке, на основу члана 414. ЗПП.

Одлука о трошковима поступка по ревизији донета је применом члана 165. став 1. у вези са чланом 153. став 1. ЗПП, пошто тужилац у том поступку није успео.

Председник већа – судија
Драгана Бољевић, с.р.

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић